

ЛУҒАТШУНОСЛИК ТИЛШУНОСЛИКНИНГ СОҲАСИ СИФАТИДА

Муҳаммаджонов Азизбек

Тошкент давлат шарқшунослик университети ўқитувчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7073570>

Аннотация. Мақолада тилшуносликнинг ўзак соҳасини ташиқил этувчи луғатшунослик (лексиология) муаммоларига эътибор қаратилган. Хусусан араб тили луғатшунослигига оид энг мўътабар манба “Фуруқ ал-луғавия” ва унинг муаллифи Абу Ҳилол ал-Аскарининг қолдирган меъроси қисман илмий тадқиқ этилган. Муаллиф ўз тадқиқотининг долзарблиги ва моҳиятини очиб беришида Янги Ўзбекистонда илм-фанни ривожлантириши борасидаги кенг кўламли ислохотлар, жумладан шарқшунослик билимларини янада тараққий эттириши бўйича олиб борилаётган амалий ишларга тўхталган. Асосий илмий баҳс бўлган Абу Ҳилол ал-Аскарининг “Фуруқ ал-луғавия” асарида келтирилган қимматли маълумотларнинг арабшунослик ривожидида ҳанузгача ўз аҳамиятини йўқотмаганини илмий исботлашга ҳаракат қилган. «Фуруқ ал-луғавия» асари луғатшуносликда нафақат араб тилини ўрганиши балки ўзбек ва бошқа тилларга араб тилидан ўзлашган сўзлар маъносини ўрганишида ҳам муҳим манба бўлиб хизмат қилишини мақола муаллиф келтириб ўтган.

Калит сўзлар: шарқшунослик, илм-фан, функционал-услубий, луғатшунослик, арабшунослик, Абу Ҳилол, “Фуруқ ал-луғавий”.

ЛЕКСИКОГРАФИЯ КАК РАЗДЕЛ ЯЗЫКОЗНАНИЯ

Аннотация. Статья посвящена проблемам лексикологии, являющейся стержневой областью языкознания. В частности, частично научно исследованы наиболее авторитетный источник арабской лексикографии «Фурук ал-луғавийа» и наследие, оставленное его автором Абу Хилялем аль-Аскари. Раскрывая актуальность и суть своего исследования, автор акцентировал внимание на проводимой практической работе по широкомасштабным реформам развития науки в Новом Узбекистане, в том числе по дальнейшему развитию знаний востоковедения. Он пытался научно доказать, что ценные сведения, изложенные в работе Абу Хиляля ал-Аскари «Фурук ал-луғавийа», ставшей главной научной дискуссией, не потеряли своего значения в развитии арабистики. Автор статьи упомянул, что труд «Фурук ал-Лағавийа» служит важным источником по лексикологии не только для изучения арабского языка, но и для изучения значения слов, заимствованных из арабского языка, в узбекский и другие языки.

Ключевые слова: востоковедение, наука, функционально-методология, лексикология, арабистика, Абу Хиляль, «Фурук ал-луғави».

LEXICOGRAPHY AS A SECTION OF LINGUISTICS

Abstract. The article is devoted to the problems of vocabulary (lexicology), which constitute the main field of linguistics. In particular, the most important source on the vocabulary of the Arabic language is “Furuk al-Lugawiya”, its author is Abu Hilol al-Askari and his work has been partially scientifically researched. Revealing the relevance and essence of his research, the author touched upon practical work on large-scale reforms in the development of science in the New Uzbekistan, including the further development of Oriental studies. The main scientific argument was Abu Hilal al-Askari, who tried to prove scientifically that the valuable information presented in the work “Furuk al-Lugawiya” has not yet lost its significance in the development of the study of the Arabic language. The author of the article noted that the

work "Furuk al-Lugawiya" serves as an important source on vocabulary not only when studying Arabic, but also when studying the meaning of words borrowed from Arabic into Uzbek and other languages.

Keywords: *Oriental studies, Science, functional and methodological, linguistics, Arabic studies, Abu Hilal, "Farouk al-Lugawiya".*

КИРИШ

Янги Ўзбекистонда олиб борилаётган изчил ислохотлар орасида таълим, илм-фанни тараққий эттиришга қаратилганлари алоҳида аҳамиятга эга эканлиги мутақо ҳақиқатдир. Чунки, таълим ривожланган жамиятда барча соҳа тараққий этиши шубҳасиз. Бу борада шарқшунослик билимларини ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Биргина Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Шарқшунослик соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш ва илмий салоҳиятни ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори билан Тошкент давлат шарқшунослик институти негизида Тошкент давлат шарқшунослик университети ташкил этилгани ва ана шу ҳукумат ҳужжати асосида илм-фанни тараққий эттириш борасида кенг қўламли ишлар бошлангани фикримиз далилидир.

Маълумки, шарқшунослик деганда барчанинг фикрига энг аввало шарқ тиллари, хусусан араб тили келади. Албатта бу бежиз эмас, чунки 22 араб давлати ва уларда истиқомат қилувчи 200 миллиондан ортиқ аҳоли нафақат шарқ балки жаҳонда ўз овозига эга. Шундай экан араб тилини ўрганиш бугунги кунда ҳар доимгидан ҳам аҳамиятли ҳисобланади. Тилшунослик соҳалари орасида кординал йўналишлардан бири бу луғатшуносликдир. Шу сабабдан ҳам луғатшунослик ва бу борадаги асарларни ўрганиб, кенг жамоатчиликка тақдим этиш шарқшунослар олдидаги асосий вазифалардан ҳисобланади.

ТАДҚИҚОТ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

Луғатшунослик ўта нозик ва кишидан узоқ вақтлик кўп меҳнатни талаб қилувчи меҳнатдир. Барча тилларнинг луғат қатлами, лексик бирликлар маъносини ўрганиш умумий тилшуносликнинг бош мақсадларидан бирини англатади. Кейинги даврда луғатшунослик борасида тилнинг номинатив бирликлари системаси, синонимиялар ҳамда функционал хусусиятларини ўрганишга эътибор кучаймоқда. Зеро, лексика ва лексик бирликлар ҳақида кенг маълумот берувчи луғатшунослик воситасида тилни мукамал ўрганиш, тил хусусиятларидан хабардор бўлиш тил бирликларининг лингвистик моҳиятини аниқлаш, профессионализм ва касбий мулоқот ўртасидаги боғлиқликларни белгилаш, тилнинг турли хил функционал-услубий соҳаларини ажратиш мезонларини ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ Ўзбекистон тилшунослари олдида тил бирликларини ўрганиш ва тилшунослик соҳасига оид атамаларни тизимлаштириш, шунингдек, махсус луғатлар тузиш бўйича бир қатор вазифалар юкланди. Бинобарин, “...илмий тадқиқот ва инновацион фаолиятни рағбатлантириш, фан ва ишлаб чиқариш ютуқларини амалиётга татбиқ этишининг самарали механизмларини яратиш” [1:1]. Бунинг учун лозим бўлган эҳтиёждан келиб чиққан ҳолда талабаларга хорижий тиллардаги лингвистик ва экстралингвистик жиҳатларини ўргатиш ҳозирги замон талабларидан бири ҳисобланади.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ

Ҳар қандай тилнинг ривожланиши жараёнида номлаш жараёнлари узлуксиз. Араб адабий тилининг лексик базасини ривожлантиришга келсак, арабча луғат ривожланишидаги тўртта асосий босқични алоҳида ажратиб кўрсатиш анъана тусини олган:

-Биринчи босқич: VII аср охири - VIII аср бошлари. Бу боқичда сўз бойликларини бошқа тилларга сезиларли даражада экспорт қилиш билан бирга исломгача давр луғат катламини ўрганиш;

-Иккинчи босқич: VIII - XII аср ўрталаригача. Араб адабий тилининг жадал ривожланиш даври, “олтин даври”;

-Учинчи босқич: XIII-XVIII асрлар. - араб тилининг таназзул даври;

- Тўртинчи босқич: XIX асрдан: қайта тикланиш ва араб тилини янада ривожлантириш билан белгиланган давр[2:19].

Бундай даврийлаштиришни яна камида иккита давр билан тўлдиришни мақсадга мувофиқ бўлади дейиш мумкин: XX-асрдан XXI-аср бошигача ва энг замонавий босқич XXI-аср бошидан шу кунгача бўлган давр.

Шундай қилиб, бешинчи босқич - XX - XXI аср бошлари. Ушбу даврда араб тилидан фойдаланадиган аҳоли доираси кенгайгани сабабли, шунингдек арабларда араблашиш жараёнининг кучайиши муносабати билан тилларни стандартлаштириш масалаларига катта қизиқиш пайдо бўлиши ҳақида гапириш мумкин. Араб мамлакатлари гео-сиёсий мустақилликка эришгандан сўнг, араб тилини кодлаштириш тарихида нисбатан мустақил давр бошланди. Кодлаштириш натижасида классик ва постклассик луғат замонавий адабий араб тилининг асоси бўлиб, у асрлар давомида адабий амалиёт жараёнида тилда мустаҳкамланиб борди.

XXI-аср бошидан шу кунгача бўлган замонавий босқичда сифат жиҳатидан янги ижтимоий-сиёсий ҳодисаларнинг пайдо бўлиши (хусусийлаштириш, глобаллашув ва бошқалар) билан боғлиқ ҳолда, лексик қатлам шаклланишининг янги, интенсив босқичи бошланди, бунинг учун аллақачон мавжуд илдизларга асосланган морфологик янги шаклланишлар каби хусусиятлар, шунингдек, мавжуд сўз шакллариغا янги номларни бериш жараёни ортди.

Араб адабий тили ривожланишининг мумтоз даврида (8 - 12-аср ўрталари) кейинги сўз ясаш учун илдиз номинатив базаси шаклланди. Замонавий араб тилининг асосий илдиз таркиби илк классик даврга мансуб ёдгорликларида аллақачон акс этган ва исломгача шеърятда, Куръонда, шунингдек дастлабки маъмурий хужжатларда ўз аксини топган. Ўша пайтда илдиз ҳосил бўлишининг асосий тенденцияси бирламчи икки ундош илдизларнинг уч ундошли илдизларга кенгайиши бўлган.

Араб тилида ҳозирги вақтда илдиз номинатив базасини катлами долзарб муаммо эмас, чунки илдизларни шакллантириш жараёни аллақачон тугаган. Янги илдизларнинг пайдо бўлиши замонавий босқичда жуда кам учрайдиган нодир ҳодисадир ва асосан улар Европа тилларидан, кўпинча француз ва инглиз тилларидан олинадилар [3:51]. Янги лексик бирликлар ва мустақил атамаларни шакллантириш учун аллақачон ўрнатилган илдизлардан ва уларнинг асосида - ҳар хил сўз шакллариининг инвариантларидан фойдаланилади, бу эса иккинчи даражали номинация усулидан фойдаланишдаги устунликка олиб келади.

Илгари бирон бир тилда кўрсатилмаган янги концепциянинг пайдо бўлиши, номлаш усули сифатида янги сўз шаклини шакллантириш деб тушуниладиган асосий номинациядан фойдаланишга олиб келиши мумкин.

В.Н.Телиа бирламчи номинациянинг мана бундай таърифини беради, унга кўра бу жараён уч ўлчовли муносабатлар асосида амалга оширилади, бу эса “моддий” дунё элементларидан уларнинг идеал кўришининг ўзига хос лингвистик шаклига ўтишни таъминлайди. Бир томондан маънога, иккинчидан, товушли материядан тортиб унинг лингвистик шаклига қадар, сўз (морфема, сўз бирикмаси) шаклида ҳаракат қиладиган исмга қадар давом этади [4:21].

Н.Д.Финкелберг бирламчи номинацияни "... чет тилидан олиш йўли билан ёки тил тизимидаги сўз шакллантирувчи воситаларни тўлдириш ёки бирлашган лингвистик шакл (ибора, фразеологик бирлик) яратиш орқали" амалга оширилишини қайд қилади [5:35]. Замонавий араб тилида номлаш усули сифатида асосий номинация қўлланилишида ўзига хос терминология билан чамбарчас боғлиқ бўлган турли хил ноқулайликларга дуч келиниши мумкин. Агар атамашуносликнинг маълум бир соҳаси нисбатан янги бўлса ва илгари мавжуд бўлмаган мураккаб техник тушунчаларни ўз ичига олган бўлса, унда бундай йўналишларда асосий номинация самарали бўлади. Ушбу соҳаларга қуйидагилар киради: “Юқори технологиялар” ва Интернет, шунингдек аниқ фанлар: физика, алгебра, нанотехнология, астрономия, ҳарбий соҳа ва бошқа билим соҳалари.

МУҲОКАМА

Бугунги кунда шуни айтиш мумкинки, асосий номинация доирасида таржиманинг тавсифловчи услубига энг катта устунлик берилади. Шундай қилиб, араб тилида “осмонўпар бино” тушунчасини беришда *ناطحة السحاب* (булутларга тегувчи) иборасини қўллайдилар [6:256]. Тавсифлар таржимаси мисолида қуйидагиларни келтириш мумкин:

الفصل العنصري	сегрегация
معالج البيانات صغير الحجم	микروпроцессор
التهاب رئوي غير نمطي	Атипик пневмония

Бирламчи номинациянинг яна бир самарали усули бошқа тилдан “қарз олишдир”. Бунинг ҳал қилувчи омили, бир қатор тадқиқотчиларнинг фикрига кўра, қарзга олинган атамалар билан боғлиқ тушунчаларни ўзлаштиришдир [7:11]. Қарзларни лексик (ташқи шаклдан қарз олиш) ва семантик ("ички шакл"дан қарз олиш ёки кузатув варақаси) турларига ажратиш мумкин. Бошқача қилиб айтганда, бундай ҳолларда чет тили бирлигининг маъноси (ёки маъноларидан бири) нафақат қабул қилинади, балки унинг тахминий даражаси ҳар хил бўлиб, унинг моддий кўрсаткичи ҳам қабул қилинади. Аввало, бу ерда трансляция ва транскрипсияни лексиканинг энг самарали усуллари сифатида қайд этиш лозим. Худди қуйидаги сўзлар каби:

كولونيا	Одеколон
ساندوتش	Сендвич
بلوق	Блок
كمبيوتر	Компьютер

Иккиламчи номинация, юқорида айтиб ўтилган асосий номинация билан бир қаторда катта маҳсулдорликка эга. Аммо шуни таъкидлаш керакки, ҳозирги пайтда ушбу номлаш услубини белгилаш бўйича филолог тадқиқотчилар ўртасида яқдил фикр мавжуд эмас.

Шундай қилиб, Н.Д.Финкелберг ушбу турдаги номинацияни "илгариги белгида вужудга келган концепциянинг семантик ривожланиши, янги концепция образи ва белги образини бирлаштириш асосида" деб тавсифлайди [5:205]. Бошқача қилиб айтганда, сўзнинг янги маъносини, янги атамани шакллантириш.

В.Г.Гак маълум бир маънони ифодалашнинг тўғридан-тўғри (асосий) воситаларини, "тўғридан-тўғри номинация" деб номланган ва билвосита (иккинчи даражали, иккиламчи, билвосита) воситаларни, яъни "билвосита номинациялар". Бошқа тадқиқотчилар (В.Н.Телиа, Е.С.Кубрякова) "бевосита" ва "билвосита" номинация тушунчаларини бир-биридан ажратишга мойил бўлиб, уларга ўзларининг автоном лингвистик хусусиятларини берадилар[10:54].

Араб адабий тилида иккинчи даражали номинация ишлатилиши нуқтаи назаридан юқоридагича ёндошувиға мувофиқ талқин қилиниши мумкин. Бошқача қилиб айтганда, иккиламчи номинация сўзнинг янги маъносини шакллантиришдан иборат, яъни янги атама, тегишли инглиз бирлигининг араб тилига сўзма-сўз таржимаси билан - қоида тариқасида, бунга инглиз тили бирлиги асос бўлиб олинади, чунки дунё тиллари ривожланишининг ҳозирги босқичида инглиз луғатининг қамрови нисбатан кенгроқ. Мавжуд лексик янгиликларга қуйидаги тушунчалар мисол бўла олиши мумкин [6:321]:

مستجدات	Инновация
هاتف	Телефон
ملف	Файл
مؤوية	Вертолет
تنبيت	Ўрнатиш, инсталация қилиш

Бирламчи ва иккиламчи номи:

Битта сўзли гаплар бир сўзли номинатив birlikлар ёки иборалар бошқа тил тупроғиға кўчирилганда пайдо бўлади. Шу билан бирга, бу турдаги номиналлар бутун жумлаларни бошқа тилга кўчирилиши туфайли ҳам пайдо бўлиши мумкин.

Биринчи тоифаға қуйидагилар киради:

1) сўз ясайдиган кузатув қоғози, унда сўзнинг морфологик тузилиши такрорланади. Сўз ясайдиган кузатув қоғози нотўғри бўлиши мумкин: таржима қилинганда морфемалардан бири тахминий эквиваленти билан узатилиши мумкин. Бу айниқса префикслар билан тез-тез учрайди, улар ҳар доим ҳам аниқ тиллараро мос келмайди;

2) она тилидаги сўзда илгари йўқ бўлган мажозий маъно берилган семантик кузатув қоғози. Семантик харажатларни ҳар доим ҳам ўхшаш, аммо мустақил семантик ривожланишдан ажратиб бўлмайди, чунки мунтазам равишда ўтказиладиган семантик ўтказмалар мавжуд.

Бир сўзли бўлмаган кўчирмалар қуйидагича бўлиш мумкин:

1) манба-тилидан олинган иборалар - кўп сўзли номинатив birlikлар, масалан, *entre le marteau et l'enclume* (болға ва тобланган) (франц.) сўзлари ўртасидагидек яқинлик, араб тилида *بين المطرقة والسندان* деб ифодаланади [6:312].

2) қўшма сўзлар, масалан: "электр вакуум" арабчада "فرغى كهربايى" бўлади.

Ҳозирги босқичда араб адабий тилининг ўзига хос хусусияти шундаки, у асосан англикизмлар билан тавсифланади. Шу билан бирга, француз тилида сўзлашадиган бир қатор араб мамлакатларида (Марокаш, Мавритания, Ливан, Жазоир, Тунис, Жибути) ва бошқа кўплаб воситалардан фойдаланишни кузатиш мумкин.

Уларнинг ўзига хос муҳим хусусияти шундан иборатки, тилда кузатув ва “қарз олиш” кўпинча параллел равишда содир бўлади. Масалан, "психология" - "بسيخولوجية", "социология" - "سوتسيولوجية". Шу тариқа бир хил тушунчаларни излашга мисол бўла олади.

Мураккаб сўзлар, айниқса, атамашунослик соҳасида кенг қўлланилади. Илм-фан, техника, санъат, ишлаб чиқариш, одамларнинг ижтимоий фаолиятидаги янги ҳодисаларга энг аниқ ва тўлиқ ном бериш ва уларнинг энг муҳим хусусиятларини акс эттириш зарурати жуда кўп миқдордаги мураккаб сўзларнинг пайдо бўлишига сабаб бўлади. Мураккаб сўз лаконизм ва семантик бойликнинг комбинацияси билан тавсифланади.

Араб тилида кўшма сўзларни таҳлил қилиш куйидаги сўз турларини хулоса қилишга имкон беради:

- сўз таркибида, ҳам таркибли, ҳам бўйсунувчи шаклланган мураккаб сўзлар: “гео-физик” – “جغرافي-طبعي”. Ёки бўлмаса “ер ости” – “تحت الأرض”. Бундай ҳолатларда мисолларни таркибий қисми алоҳида изланади.

Бундан ташқари, мураккаб сифатлар, масалан куйидагилар:

- 1) “соф қалб” – “قلب طازج”, “катта бошли” – “رأس عظيم”;
- 2) икки сўздан иборат бўлган алоҳида шаклланган сифатлар: “Ўрта Шарқ” – “الشرق الأوسط”.

Шундай қилиб, ҳар қандай тилда номинатив жараёнларни амалга ошириш учун муҳим воситалар мавжуд. Араб адабий тилига келсак, ҳозирги вақтда у билимнинг турли соҳаларида янги лексемалар туфайли сўз бойлигини тўлдиришнинг янги даврини бошдан кечирмоқда ва шу билан боғлиқ ҳолда номинатив жараёнлар муаммоси у учун долзарб бўлиб қолмоқда.

Маълумки, оғзаки ва ёзма банбалар вужудга кела бошлаган вақтдан бошлаб, улар ўзаро бир-бирига фойдали таъсир кўрсатиб келган. Бу эса, ҳам оғзаки ҳам ёзма нутқнинг тараққий этиши учун муҳим омил ҳисобланади. Бу маданий-адабий муносабат ва ўзаро алоқаларни оғзаки ва китобий мақоллар ва ҳикматли сўзлар мисолида кузатиш мумкин.

Бу борадаги изланишларга кўплаб олимлар ва ёзувчилар ўз ҳиссаларини қўшганлар, улар орасида энг машҳурларидан Нахҳар ибн Авс ал-Узри, Убайд ибн Шаррийх ал-Журҳуми, Абуамр ибн Ало, Юнус ибн Ҳабиб, Абуфайд Муъриж ал-Сидуси, Муфаддал ал-Даби, Абу Убайд Маданий ибн Салом ал-Гапавий, Муфаддал ибн Салам Осим ал-Даби, Ҳамза ибн Ҳасан Исфаҳоний, Абу Али Қори, Абу Ҳилал ал-Аскарри.

Улар тадқиқотлари моҳиятида луғатлар тўплаш энг муҳим ўрин тутган. Бу борада маҳаллий ва хорижий тадқиқотчилар, жумладан, Карл Броскелманн, Зилхоим Рудол, Игназ Голдзиер, Илсе Личтенстадтер ва Г.В.Фрийтаг, Баракат Роберте, У.Гута, Камончи Тейлор, Р.Блачер, К.Тиздал., Жорж Канази, Игнатий Крачковский, В.А.Гордлевский, И.М.Филштинский, Ераж Мирза, Алиакбар Декххудо, Ҳасан Зулфикари ва Захро Гҳулами, шунингдек, олимлар Абдушукур Абдусаттор, Тажиддин Мардони, Низомиддин Зоҳидов, Умеда Гафаровалар тадқиқот олиб борганлар.

ХУЛОСА

Юқорида тилга олганимиз луғатшунослар орасида луғатшуносликда ўзига хос бир мактаб яратган аллома сифатида Абу Ҳилал ал-Аскаррийни тилга олишимиз мумкин. Х аср араб адабиётининг йирик олими, шоири, танқидчиси ва адабиётшуноси сифатида танилган бу олимнинг луғатшунослик борасида ёзган “Фуруқ ал-луғавия” асари ҳанузгача айни муаммода олиб бориладиган тадқиқотларда ўзига хос аҳамият касб этади.

Таъкидлаш лозимки, мазкур луғатнинг адабий-бадий хусусиятлари бугунги кунга келиб ўзбек олимлари томонидан кенг миқёсдаги тадқиқот объекти сифатида мукамал ўранилмаган. Бу асардан асосан сўзлар маъно қатламларини ўрганиш мақсадида кенг фойдаланилган. Шунингдек, араб мақоллари, ҳикматли сўзлар ва афоризмларни ўрганишда олимлар томонидан тилга олинади.

Абу Ҳилол ал-Аскарининг ҳаёти ва асарлари исроиллик олим доктор Жорж Канази томонидан тасвирланган. Бу масалага оид қизиқарли мулоҳазаларни Ўзартош Ўзарнушнинг "Буюк Ислоҳ Энциклопедияси"даги мақоласида учратиш мумкин. Аҳмад Баъдавийнинг докторлик диссертациясини, Абу Ҳилол ал-Аскарининг асарлари таснифи билан шуғулланади. Диссертацияда Абу Ҳилол ал-Аскарининг риторика ва нотиклик ҳақидаги таълимоти борасида муаллифнинг бошқа муаллифлар таълимотига нисбатан нуқтаи назари ифода этилган.

Замондош араб олими Али Козим Машрий 2010 йилда Дамашқда "Абу Ҳилол ал-Аскарининг ва унинг луғатлар ҳақидаги битиклари" китобини нашр этиб, Абу Ҳилол ал-Аскарининг ёзишмалари ва унинг Араб тилшунослиги ва адабиётшунослигидаги ўрнини тадқиқ этади. Шу йили Байрут шаҳрида Араб олими доктор Аҳмад Саййид Абу Ҳилол Ал-Аскарининг "Вужуҳ ва-н-назаир фи-Ал-Қуръон-ал-Карим", стилистика ва сўзнинг семантикаси билан муносабати масалаларига бағишланган китобини нашр эттирди. Абу Ҳилол ал-Аскарининг "Жамҳарат ал-амсал" асари чет эл олимларининг асарларида жуда кўп учрайди.

«Фуруқ ал-лағавия» асарининг адабий-бадий хусусиятларини ўрганиш араб паремиологик луғатларини ўрганишда янги саҳифа очади. Баъзан тилшунослар араб тилидан ўзлашган ўзбек тилидаги сўзларнинг ёзилиши, талаффузи, лексик ва семантик маъноларини изоҳлашда ягона фикрга кела олмай қийналадилар. Ана шундай баҳсли жараёнларнинг аксариятида «Фуруқ ал-лағавия» асари ечим сифатида рол ўйнаши мумкин.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармони. ПФ-4947-сон.
2. Аландаренко М.А. Русско-арабский, арабско-русский словарь лексики средств массовой информации. — М.: АСТ: «Восток — Запад», 2007. С. 150.
3. Белкин В.М. Арабская лексикология. — М.: Изд-во Московского ун-та, 1975. С.37.
4. Гак.В.Г «Сопоставительная лексикология: на материале французского и русского языков». М., 1977; 2-е изд. 2010.
5. Крылов С.А. Некоторые особенности лингвистической концепции В.Г. Гака // Язык и действительность: Сб. науч. тр. памяти В.Г. Гака. — М., 2002. — С.
6. Соловьев В.И., Яковенко Э.В. Краткий русско-арабский общественно-политический словарь. — М.: Вост. лит., 2003. С. 249.
7. Телия В.Н. Типы языковых значений. Связанное значение слова в языке. — М., 1981. С. 115.

8. Уфимцева А.А., Азнаурова Э.С., Кубрякова Е.С., Телия В.Н. Лингвистическая сущность и аспекты номинации // *Языковая номинация: (Общие вопросы)*. — М.: Наука, 1977. 27—41.
9. Финкельберг Н.Д. Арабский язык. Курс теории перевода. Курс лекций. — М., 2004. С.59.
10. Шмелев Д.Н. Способы номинации в современном русском языке. — М.: Наука, 1982. С. 99.